

УДК 657

В.В. Дубовая, к.е.н., доцент
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЗАСАД НОРМАТИВНОГО МЕТОДУ ОБЛІКУ ВИТРАТ ДО ВИМОГ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ

Складання промисловими підприємствами України фінансової звітності за міжнародними стандартами вимагає дотримання ними відповідних вимог. Згідно з вимогами міжнародного стандарту IAS 2 із собівартості запасів виключаються і визнаються витратами звітного періоду *abnormal amounts of wasted materials, labour or other production costs* (наднормативні суми витрачених матеріалів, праці чи інших виробничих витрат). При цьому IAS 2 дозволяє для зручності оцінки собівартості запасів використовувати *standard cost method*, якщо його результати приблизно дорівнюють собівартості [1, п. 21].

Як відомо, вітчизняним аналогом зарубіжного методу “*Standard Costing*” є нормативний метод обліку витрат і калькулювання собівартості продукції, який було розроблено ще за радянських часів, і тому потребує перегляду.

Згідно з *Типовими вказівками по застосуванню нормативного методу обліку витрат на виробництво та калькулюванню нормативної (планової) і фактичної собівартості продукції (робіт)* [2], затвердженими у 1983 році, нормативний метод обліку було засновано на застосуванні нормативних витрат статей собівартості “*Сировина і основні матеріали*” та “*Основна заробітна плата*” кожного виду виробу, але в залежності від повноти його впровадження на підприємстві було регламентовано різну сукупність прийомів.

Вихідним положенням нормативного методу обліку витрат була оцінка незавершеного виробництва і готової продукції за нормативними собівартостями, які були затверджені на початок звітного місяця (так званий принцип єдності нормативів). Тобто, у звітному місяці незавершене виробництво і готову продукцію оцінювали за нормативною собівартістю, яка діяла на початок місяця, а зміни норм витрат обліковували окремо.

У наступному документі, яким було регламентовано правила нормативного методу, *Типовому положенні з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості* [3], затвердженими у 1996 році, було передбачено повне впровадження нормативного методу обліку і калькулювання. При цьому в залежності від

використання нормативних чи планових калькуляцій, було дозволено два варіанти застосування нормативного методу.

Важливою особливістю застосування нормативного методу за другим варіантом була оцінка залишків незавершеного виробництва не тільки без врахування змін норм, але й без додавання відхилень від норм. Іншими словами, усі відхилення від норм витрат загальною сумою включались до фактичної собівартості готової продукції.

І нарешті, останню версію нормативного методу, яку було надано *Методичними рекомендаціями з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості* [4, додаток 9] у 2001 році, представлено комбінацією попередніх 1 і 2 варіантів ведення нормативного методу: без обліку змін норм, але з обліком відхилень від норм у складі незавершеного виробництва. Такий підхід не відповідав ні вимогам МСФЗ, ні Н(П)СБО. І в чинній версії Методичних рекомендацій [5] від 2007 року, його було вилучено.

На думку автора цього дослідження, з чотирьох представлених версій нормативного методу обліку виробничих витрат, вимогам міжнародних і національних стандартів найбільше відповідає варіант з використанням планових калькуляцій.

Для дотримання вимог МСФЗ щодо виявлення наднормативних виробничих витрат нормативним методом запропоновано обчислення у зведеному обліку прямих нормативних витрат у кількісному та вартісному виразі (за фактичною вартістю) з подальшим аналогічним обчисленням та оцінкою відхилень витрат. Визнано недоцільним здійснення розрахунків змін норм витрат у зведеного обліку витрат, та надано обґрунтування не включати зміни цін до наднормативних витрат.

Література

1. IAS 1 «Inventories» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eifrs.ifrs.org/eifrs/bnstandards/en/2015/ias02.pdf> (Дата звернення – 01.12.2015).
2. Типовые указания по применению нормативного метода учета затрат на производство и калькулированию нормативной (плановой) и фактической себестоимости продукции (работ): Утв. Минфином СССР, Госпланом СССР, Госкомценом СССР и ЦСУ СССР от 24.01.83 г. № 12 // Бухгалтерский учет. – 1983. - №5. – С. 47-60.
3. Типове положення з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості, затверджене постановою КМУ від 26.04.1996 р № 473;
4. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості, затверджені наказом Державного комітету промислової політики України від 02.02.2001 р. № 47
5. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості, затверджене наказом Міністерства промислової політики України від 09.07.2007 № 373.